

akkor azonban a tudományos kutatás elfogulatlan, éles megvilágításába igyekszik belevonni olyan kérdéseket is, amelyekre eddig sajnálatos elzárkózottságunk, napi politikai szempontoktól károsan befolyásolt tudománypolitikánk és nem utolsó sorban a szigorú sajtóellenőrzés miatt az erdélyi kutatók nagy részének figyelme nem terjedt, illetőleg nem is terjedhetett ki. Éppen ezért az Erdély-kutatáson túl haladéktalanul munkatervébe kell iktatnia e folyóiratnak is a környező területek kérdéseivel való fokozottabb foglalkozást, a nyugati kapcsolatok kutatása mellett főként a kelet felé vezető szálak és a keleten mutatkozó újszerű jelenségek vizsgálatát is. Minthogy ez természetesen munkatársak kérdése, a szerkesztő e tervet a rendelkezésre álló, ilyenszerű kérdésekben tájékozott tudományos erőknél, sajnos, eddig nagyon kerlátolt száma miatt csak csökkentett mértékben valósíthatja meg.

A szerkesztő és hihetőleg mások meggyőződése is az, hogy az Erdélyi Múzeum igazában akkor tölti be különleges szerepét, ha minél többet tesz a fennebb vázolt és eddigi működésében megnyilvánuló erdélyi szellemű tudományosság eredményeinek további közlése és minél szélesebb magyar rétegekhez való eljuttatása érdekében.

A SZERKESZTŐ

AZ ERDÉLYI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET ÚJJÁSZERVEZÉSE

A hatvanéves múltra visszatekintő Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület történetében 1944. december 27-én új korszak kezdődött. Az e napra összehívott rendkívüli közgyűlés ugyanis kimondta az Egyesület újjászervezésének és a megújuló EMKE azonnali munkábaállásának szükségességét. Kimondta, hogy annak az egyesületnek, amely 1885-ben a Függetlenségi és a 48-as Párt hazafias légkörében keletkezett, a kossuthi hagyományok felújításával a feltörekvő magyar néprétegek közművelődési szerveztévé kell válnia, és olyan művelődési tanácsnak kell hajlékot adnia, amely közös feladatokra tömöríti az erdélyi magyarság közművelődési intézményeit, valamint a tanítóság, a nép között élő lelkesek, az öntudatos magyar földművesek, iparosok és munkások képviselőit. A közgyűlés ugyanakkor megtagadta a közösséget azzal a szellemmel, amely a közelmúltban az EMKE neve alatt — de valójában attól teljesen függetlenül — hivatalosan irányított s a kossuthi eszmék feladását jelentő nemzetiségi politikával szakadékot vont az erdélyi népek közé, s következőleg szükségesnek mondotta ki az Egyesület gyökeres átszervezését, munkatervének a mai idők szellemében történő megfogalmazását s új tisztikar választását.

A közgyűlési határozat hamarosan megvalósult: az EMKE 1945. január 1-én új tisztikarral kezdte meg ismét működését, és azóta három szakosztályában — a közművelődési, társadalmi és közgazdasági szakosztályban — bensőséges munkával igyekszik átfogó, de mégis a mai lehetőségekhez és adottságokhoz mért munkatervét megvalósítani.

A feladatok nagyrésze természetesen a közművelődési szakosztályra hárul, hiszen a magyar közműveltség fejlesztése és ápolása az a terület, mely minden körülmények között a magyarság belső ügye marad. Az Erdélyben élő népek gazdasági törekvései már nem nemzetiségi, hanem területi tényezőkön alapszanak: az iparban vagy mezőgazdaságban foglalkoztatott munkásság a maga helyén a gazdasági élet továbbvitelét egységesen, nemzetiségi szempontokra való tekintet nélkül végzi. A közművelődési feladatok mindazonáltal mégsem választhatók el a gazdaságiaktól; az EMKE a múltban sem tette azt, sőt a népnevelés ügyét az iparosítás kérdésével kötötte

össze. Helyesen ezt úgy fogalmazhatjuk meg — és a szakosztály ebben az értelemben is tisztázta a kérdést —, hogy közművelődési teendőink sajátosan magyar tennivalók ugyan, de mindazt, amit ebben az irányban végzünk, az általános emberi fellendülésnek, összefogásnak, a gazdasági továbbfejlődésnek és demokratizálódásnak a szolgálatába kell állítanunk, hogy így ránevelődjék a dolgozó magyarság minden rétege a mai helyzet által megkövetelt nagy emberi feladatokra.

Ez az alapelgondolás, amelyen a szakosztály közművelődési munkája felépül. Általános elvként megállapította, hogy a magyarságnak dunavölgyi helyzetéből kifolyólag elsősorban a közvetlen környezetében élő népekkel kell az érintkezést keresnie, s a nyugat felé kiépített multbeli művelődési kapcsolatok helyett a most sokkal fontosabb magyar-szláv-román együttműködésen munkálkodnia. Ezen a munkán belül az erdélyi magyarságra főként a román és a magyar művelődési értékek kieserülésének a feladata vár. Az erdélyi magyarságnak meg kell értenie, hogy művelődése akkor lesz valóban nemzetivé, ha tudomásul veszi, tudatosítja és hivatásának vallja az ittélő népek testvériesülésének szolgálatát. Természetesen román részről is ki kell váltani hasonló kezdeményezéseket.

Közvetlen feladatául egy tizenkét pontból álló részletes tervet dolgozott ki a szakosztály, amelynek egy részét az azóta eltelt három hónap alatt meg is valósította. Így március 15-ére az 1848-as Történelmi Ereklye-Múzeum anyagából egy szakszerűen összeállított nagyszabású kiállítást nyitott meg, melyet a munkásság is, de különösen a magyar középiskolák tanulói szépszámmal látogattak. Ugyancsak március 15-re jelent meg »Erdély szabadságharca« című hat ív terjedelmű ünnepi kiadványa is, mely az 1848—49-es szabadságharc erdélyi vonatkozásait világítja meg a korabeli hivatalos iratok, levelek és hírlapi közlemények idézésével. A könyvnek máris igen komoly sajtóvisszhangja és közönségsikere van.* Szintén erre az alkalomra egy levelezőlap sorozatot is megjelentetett: húszezer példányban kinyomatta 1848—49 vezéralakjainak arcképét.

A vidéki és műkedvelő színjátszás színvonalának emelésére EMKE-könyvtár elnevezéssel mai szellemű színdarabsorozat kiadását tűzte ki célul s a sorozat első köteteként kiadta NAGY ISTVÁN »Özönvíz előtt« című drámáját, és sajtó alá rendezett még további négy kötetet.

A közművelődési szakosztály, a tervek szerint, egy népnevelő folyóirat megindításával, újabb színdarabok kiadásával, népnevelők számára rendezendő történelmi szemináriumok előkészítésével, hangversenyek, irodalmi előadások, népi játékok rendezésével folytatja megkezdett munkáját.

E szakosztály munkája azonban csak akkor járhat eredményekkel, ha a feladatok megvalósításában a magyarság széles rétegeinek közvetlen támogatására számíthat. Az EMKE társadalmi szakosztályának feladata a tagok szervezése, amely azonban már nem a régi értelemben vett taggyűjtés, mint ahogy az újjászervezett EMKE sem üres keret, nem *egy* egyesület a *többi* egyesület mellett. Tagjaival, akik tulajdonképpen munkatársai, közvetlen, szoros kapcsolatot teremt, s így tevékeny részesévé teszi egyelőre Kolozsvár magyarságát minden közművelődési megmozdulásnak. Kolozsvárt az ú. n. EMKE-megbizottakon keresztül utcánként tartja számon a szakosztály az

* A szerkesztőnek sajnálattal kell megállapítania, hogy e tudományos szempontból is érdekes és figyelemreméltó kiállításról, illetőleg kiadványról a szerkesztő minden igyekezete ellenére, de itt nem részletezhető ok miatt nem jelenhetik meg külön érdemleges megemlékezés.

egyres magyar családokat, s hívja fel őket a magyar közművelődési munkában való tevékeny részvételre.

A társadalmi szakosztály szociális jellegű ténykedést a jelenlegi erdélyi helyzetben nem fejthet ki, miután ez már az összes ittélő népek együttes feladata.

A közgazdasági szakosztály munkaterületének kijelölése szintén a fenti helyzetből következett. A szakosztály megalakulásakor leszögezte, hogy nem a közgazdasági feladatok gyakorlati megvalósítását, hanem csupán a problémák felkutatását, és az ezekkel kapcsolatos javaslatok közvetítését, valamint az egyes gazdasági szükségletekből eredő kezdeményezéseket vállalja. Mindezt különböző bizottságai útján végzi, melyek a gazdasági ismeretek terjesztésével, közgazdasági nevelés kérdésével, üzemi kiállítások rendezésével, egy technikai múzeum felállításának tervével foglalkoznak. Megvitatják továbbá a szakoktatás, az árueelosztás, a nyersanyag- és energiaforrások kutatásának kérdéseit s foglalkoznak a munkajogi, valamint a hitel- és valutaügyi problémákkal. Így a közgazdasági szakosztály keretében működő bizottságok együttes munkája — elsősorban a közgazdasági nevelés hiányának pótlásával — Erdély közgazdasági fejlesztését szolgálja. A nevelés kérdésén túlmenően azonban csak tanácsadó szerepet tölthet be a Szakosztály, elméleti és propagatív eszközökkel működve együtt minden ittélő néppel Erdély gazdasági felvirágoztatásán.

Az új EMKE-nek tehát szakosztályaiban adva van a lehetősége arra — bár anyagi ereje nem áll arányban a reája váró feladatokkal — hogy demokratikus hagyományait új élettel frissítse fel s a legnagyobb erőfeszítések árán is betöltse azt a hivatást, amelyet ezelőtt hatvan évvel nagy alapítói kijelöltek.

VIDOVSKY ERZSÉBET

A KOLOZSVÁRI HIVATÁSOS KÉPZŐMŰVÉSEK KIALLÍTÁSA

A vármegyehez üvegtérmeiben szerényebb terjedelmű, de jól kiegyensúlyozott, ízléssel megrendezett kiállítás nyílt meg április 8-án. A belépőt kellemes színharmónia és tömegelosztás fogadja. Bár az anyag nem mondható nagyigényűnek, a helyes rendezés határozottan előnyös általános benyomást nyújt. Hiba inkább csak abban történt, hogy olyanok is szóhoz jutottak, akiknek elmaradása nem lett volna feltűnő, viszont néhány igazán jelentős kolozsvári művészt fájdalmasan kellett nélkülöznünk. E sajnálatos körülményt a kiállítás címe még inkább aláhúzza. Városunk hivatásos képzőművészeinek működéséről ugyanis a kevésbé járatos közönség így nem alkothat magának teljes képet. Ha viszont a kiállítás teljességre nem tart igényt, a címet is e szerint kellett volna megválasztania.

A festmények általános színvonala kétségtelenül kielégítő. Bár a régi irányzatok is képviselve vannak s nem éppen mindig szerencsésen, az új törekvéseknek nem egy szép példájában gyönyörködhetünk. Nagyvonalúságával tűnik ki NAGY ALBERT három képe. A Karyatidák színben és tömegben egyaránt kiegyensúlyozott kompozíciója monumentális érzékre vall. A szigorúan összefogott formák mögött kiérződik a mélyen átélt tartalom: az ember komoly munkára való elhivatottsága. A kissé fanyar, de telt színek emelik a kép kifejező erejét. Igen szép és friss alkotás a Tél. A változatos, lendületes előadásmód melegen áramló életet varázsol a fehér hótakaró alatt pihenő tájba. Sommásan összegez BALÁZS PÉTER is. Önarcképének kevésbé tetszetős voltát feledteti a színek biztos megválasztása és a tónusok puha egymásbafonódása. Ezek mögül annál erőteljesebben szökik szemünkbe a